

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi palkkaturvalain 2 ja 5 §:n sekä merimiesten palkkaturvalain 2 ja 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi palkkaturvalakia ja merimiesten palkkaturvalakia niin, että palkkaturvana maksettaisiin työsopimuslaissa ja merimieslaissa tarkoitettu odotusajan palkasta enintään määrä, joka vastaa työntekijälle työsuhteen päättyessä maksamatta jäänyttä työsuhtesaatavaa. Lisäksi viivästys-

korkoa koskevia palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että kulloinkin sovellettava korkokanta määräytyisi korkolain mukaan.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Palkkaturvana maksettava odotusajan palkka

Työsopimuslain (320/70) 22 §:n 5 momentin ja merimieslain (423/78) 18 §:n 5 momentin mukaan työntekijällä on oikeus saada täysi palkka enintään kuudelta odotuspäivältä, jos työsuhteesta johtuvien saatavien suoritus työsuhteen päättyessä viivästyy. Odotusajan palkka tulee muiden työsuhteesta johtuvien saatavien tavoin maksettavaksi työnantajan maksukyvyttömyystapauksissa palkkaturvana valtion varoista, jos muut palkkaturvan maksamiselle asetetut edellytykset täyttyvät. Odotusajan palkan maksaminen on varsin yleistä palkkaturvakäytännössä ja yleensä maksettavaksi tulee täysi kuuden päivän palkka, koska palkkaturvahakemukset tehdään useimmiten mainitun kuuden päivän jo kuluttua työsuhteen päättymisestä.

Odotusajan palkan perusteena olevan päiväpalkan laskutapa riippuu palkkausmuodosta. Tuntipalkkaisen työntekijän tuntipalkka kerrotaan tavanomaiseen työpäivään sisältyvien työtuntien määrällä. Kuukausipalkkaisen työntekijän

päiväpalkka saadaan jakamalla kuukausipalkka kuukauteen sisältyvien työpäivien lukumäärällä. Yksinomaan urakkapalkalla työskentelevälle työntekijälle maksettava odotusajan palkka määritetään keskituntiansion perusteella. Palkkaturvakäytännössä keskimääräinen odotusajan palkan suuruus näissä tapauksissa on ollut noin 2 000—3 000 markkaa.

Poikkeuksen edellä selostettuun laskemiskäytäntöön muodostavat lyhytaikaisissa työsuhteissa työskentelevät työntekijät, joiden työsuhte saattaa kestää alle päivänkin ja joiden työstä on sovittu kertakorvaus. Tyypillisintä tämä on viihdealalla, joskin samantyyppisiä lyhytaikaisia työsuhteita on myös esimerkiksi rakennusalalla. Lyhytaikaisia työsuhteita ei ole rajattu työopimuslain 22 §:n 5 momentin eikä merimieslain 18 §:n 5 momentin soveltamisalan ulkopuolelle. Myös korkein oikeus on ratkaissuissaan (KKO 3182/12.11.1990 ja KKO 3183/12.11.1990) katsonut, että kertakorvauksina esimerkiksi päivältä sovitut palkkiot muodostavat odotusajan palkan määrittämisperusteen. Kun esimerkiksi viihdealalla työsuhteet, joiden perusteella on haettu palkkaturvaa, ovat yleensä olleet enintään päivän mittaisia, kuudelta päivältä maksettu odotusajan palkka on muo-

dostanut valtaosan palkkaturvana maksetuista määristä. Palkkaturvakäytännössä ei ole ollut harvinaista, että 3 000 markan suuruisen kertakorvauksen perusteella on alle päivänkin kestävästä työstä jouduttu maksamaan palkkaturvaa yli 20 000 markkaa, kun varsinainen palkkio, kuuden päivän odotusajan palkka sekä mahdolliset loma- ja matkakorvaukset lasketaan yhteen. Näin suurten odotusajan palkkojen saaminen palkkaturvasta on herättänyt arvostelua, ja suuret odotusajan palkat tällaisissa tapauksissa voivat olla omiaan hankuttelemaan palkkaturvajärjestelmällä keinotekemiseen. Täysimääräisen odotusajan palkan saaminen palkkaturvasta ei ole perusteltua myöskään silloin, kun palkkaturvaa hakevalle työntekijälle on jäänyt maksamatta vain vähäinen määrä varsinaisia työsuhtesaaatavia ja täysimääräinen kuuden päivän odotusajan palkka on näihin saataviin nähden suhteettoman suuri.

Edellä esitetyn vuoksi ehdotetaan lisättäväksi palkkaturvalain (649/73) 2 §:ään uusi 5 momentti ja merimiesten palkkaturvalain (927/79) 2 §:ään uusi 3 momentti niin, että palkkaturvana maksetaan odotusajan palkkaa enintään se määrä, joka vastaa työntekijälle työsuhteen päättyessä maksamatta jäänyttä työsuhtesaaatavaa. Ehdotettujen säännösten perusteella ei ole mahdollista maksaa odotusajan palkkaa palkkaturvana edellä mainittua määrää vähemmän.

Palkkaturvana maksettava odotusajan palkka laskettaisiin ehdotettujen muutosten jälkeenkin pääsääntöisesti edellä esitetyin tunti-, urakka- ja kuukausipalkkaa koskevin säännöin, ja ehdotettu rajausta tulisi koskemaan vain niitä työntekijöitä, joiden odotusajan palkka muodostuisi kohtuuttoman suureksi varsinaiseen palkkaan nähden joko työsuhteen lyhyden vuoksi tai siksi, että heille on työsuhteen päättyessä jäänyt maksamatta vain vähäisiä määriä. Työsopimuslain ja merimieslain mukaisesti odotusajan palkan määräytymisperusteisiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia, vaan työnantajan vastuu odotusajan palkan maksamisesta työntekijälle säilyisi entisellään.

1.2. Viivästyskorkoa koskevat palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain säännökset

Työntekijän saatava ja kaikki siihen perustuvat oikeudet siirtyvät palkkaturvalain 5 §:n 1 momentin ja merimiesten palkkaturvalain 5 §:n 1 momentin mukaan valtiolle sinä päivänä,

jona palkkaturvaviranomainen päättää maksaa palkkaturvaa. Työnantaja on tällä hetkellä palkkaturvalain 5 §:n 2 momentin ja merimiesten palkkaturvalain 5 §:n 2 momentin perusteella velvollinen maksamaan palkkaturvavelalle 16 prosenttia vuotuista korkoa.

Korkolakia muutettiin 1 päivänä toukokuuta 1995 voimaan tulleella lailla (284/95). Muutoksella luovuttiin kiinteästä 16 prosentin viivästyskorosta, ja korkolain mukainen viivästyskorko määräytyy nyt markkinakoron kehityksen mukaan. Korkolain 4 §:n 3 momentin mukaan viivästyskorko velalle, josta ei ole sovittu maksettavaksi korkoa, on seitsemän prosenttiyksikköä yli viitekoron. Korkolain muuttamisen yhteydessä muutettiin myös useiden julkisoikeudellisesta perusteesta johtuvien saatavien korkoa koskevia säännöksiä vastaamaan korkolain mukaista viivästyskorkoa. Koska valtion palkkaturvasaatava on niihin rinnastettavaa julkisoikeudellisesta perusteesta johtuvaa saatavaa, on tarkoituksenmukaista, että myös sen viivästyskorko määräytyy korkolain mukaisesti. Työntekijällä on oikeus saada työnantajalta korkoa viivästyneille palkkasaaatavilleen korkolain mukaisesti eli tällä hetkellä 13 prosenttia. Kun saatava palkkaturvan maksamisen yhteydessä siirtyy valtiolle, viivästyskorko nousee nykyisten säännösten perusteella 16 prosenttiin. Palkkaturvalain 5 §:n 2 momenttia ja merimiesten palkkaturvalain 5 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että kulloinkin sovellettava korkokanta määräytyy korkolain mukaan.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esitys tulisi odotusajan palkan osalta jonkin verran pienentämään palkkaturvana maksettavia määriä. Viivästyskoron osalta esityksen tosiasialliset taloudelliset vaikutukset riippuvat yleisen korkotason tulevasta kehityksestä. Yleisesti voidaan kuitenkin sanoa, että matalan korkotason aikana viivästyskorko muodostuu selvästi nykytasoa alemmaksi.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä työministeriössä. Sitä on käsitelty palkkaturva-asia-

vottelukunnassa, jossa työministeriön lisäksi on keskeisten työmarkkinajärjestöjen edustus.

Odotusajan palkan osalta esitys perustuu syyskuussa 1995 saavutettuun talous-, työllisyys- ja työmarkkinapoliittista sopimusta vuodelle 1996—1997 koskevaan neuvottelutulokseen. Viivästyskoron osalta valmistelun lähtökohtana on ollut eduskunnan lausuma, jonka se sisällytti vastaukseensa hyväksyessään hallituksen esityksen laeiksi korkolain sekä eräiden muiden lakien viivästyskorkoa koskevien säännösten muuttamisesta (HE 292/1994 vp). Lausumassa edellytettiin hallituksen selvittävän mahdollisuuksia saattaa palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain viivästyskorkoa koskevat säännökset yhdenmukaisiksi hyväksytt-

jen lakien kanssa ja ryhtyvän asian vaatimiin toimenpiteisiin.

4. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta. Odotusajan palkkaa koskevia uusia säännöksiä sovellettaisiin voimaantulon jälkeen jätettyihin palkkaturvahakemuksiin. Palautettavalle erälle ennen ehdotettujen lakien voimaantuloa kertynyt korko laskettaisiin nykyisten säännösten perusteella.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

palkkaturvalain 2 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 10 päivänä elokuuta 1973 annetun palkkaturvalain (649/73) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1065/82), sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on 20 päivänä tammikuuta 1984, 10 päivänä joulukuuta 1990 ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetuissa laeissa (70/84, 1071/90 ja 1587/92), uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

2 §

—————
Työsopimuslain (320/70) 22 §:n 5 momentissa tarkoitetusta odotusajan palkasta maksetaan palkkaturvana enintään määrä, joka vastaa työntekijälle työsuhteen päättyessä maksamatta jäänyttä työsuhteesta johtuvaa saatavaa.
—————

5 §

—————
Työnantaja on velvollinen maksamaan saa-
—————

tavalle vuotuista korkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan siitä alkaen, kun saatava siirtyi valtiolle.

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Palkkaturvalain 5 §:ssä tarkoitetulle saatavalle tämän lain voimaantuloa edeltävältä ajalta maksettavaan korkoon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki**merimiesten palkkaturvalain 2 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä joulukuuta 1979 annetun merimiesten palkkaturvalain (927/79) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1066/82), sekä *lisätään* 2 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla (1588/92), uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Merimieslain 18 §:n 5 momentissa tarkoitusta odotusajan palkasta maksetaan palkkaturvana enintään määrä, joka vastaa työnteikijälle työsuhteen päättyessä maksamatta jäänyttä työsuhteesta johtuvaa saatavaa.

5 §

Työnantaja on velvollinen maksamaan saa-

tavalle vuotuista korkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan siitä alkaen, kun saatava siirtyi valtiolle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 199 .

Merimiesten palkkaturvalain 5 §:ssä tarkoitulle saatavalle tämän lain voimaantuloa edeltävältä ajalta maksettavaan korkoon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Terttu Huttu-Juntunen

1.

Laki**palkkaturvalain 2 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 10 päivänä elokuuta 1973 annetun palkkaturvalain (649/73) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1065/82), sekä
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on 20 päivänä tammikuuta 1984, 10 päivänä joulukuuta 1990 ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetuissa laeissa (70/84, 1071/90 ja 1587/92), uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***2 §**

 Palkkaturvan enimmäismäärästä yhtä työntekijää kohden säädetään asetuksella.

Työsopimuslain (320/70) 22 §:n 5 momentissa tarkoitetusta odotusajan palkasta maksetaan palkkaturvana enintään määrä, joka vastaa työntekijälle työsuhteen päättyessä maksamatta jäänyttä työsuhteesta johtuvaa saatavaa.

5 §

 Työnantaja on velvollinen maksamaan saatavalle vuotuista korkoa kuusitoista prosenttia siitä alkaen kun saatava siirtyi valtiolle.

 Työnantaja on velvollinen maksamaan saatavalle vuotuista korkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan siitä alkaen, kun saatava siirtyi valtiolle.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 199 .*

Palkkaturvalain 5 §:ssä tarkoitettulle saatavalle tämän lain voimaantuloa edeltävältä ajalta maksettavaan korkoon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 199 .*

2.

Laki**merimiesten palkkaturvalain 2 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä joulukuuta 1979 annetun merimiesten palkkaturvalain (927/79) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1066/82), sekä *lisätään* 2 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla (1588/92), uusi 3 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

Merimieslain 18 §:n 5 momentissa tarkoitetusta odotusajan palkasta maksetaan palkkaturvana enintään määrä, joka vastaa työntekijälle työsuhteen päättyessä maksamatta jäänyttä työsuhteesta johtuvaa saatavaa.

5 §

Työnantaja on velvollinen maksamaan saatavalle vuotuista korkoa kuusitoista prosenttia siitä alkaen kun saatava siirtyi valtiolle.

Työnantaja on velvollinen maksamaan saatavalle vuotuista korkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan siitä alkaen, kun saatava siirtyi valtiolle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

Merimiesten palkkaturvalain 5 §:ssä tarkoitetulle saatavalle tämän lain voimaantuloa edeltävältä ajalta maksettavaan korkoon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .